

СТАНОВИЩЕ

за научните трудове и учебната дейност

на хон. ас. д-р Ваня Господинова Христова,

представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент”

в професионално направление 3.2. Психология (Педагогическа и възрастова психология (Психология на развитието), обявен в ДВ бр. 51 от 07.07.2015 г. за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър”

Разработил: проф. д-р Борис Симеонов Минчев, СУ «Св. Кл. Охридски»

3.2. Психология (Обща психология), участник в научното жури, назначено със заповед № 1067 от 07.09.2015 г. на Ректора на ВСУ «Ч. Храбър»

Настоящото становище е изготвено въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от ВСУ „Черноризец Храбър” (ДВ, бр 51 от 07.07.2015 г.) и на интернет-страницата на университета за нуждите на катедра „Психология“ към Юридически факултет. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат: д-р Ваня Господинова Христова, хон. асистент във ВСУ „Черноризец Храбър“. За участие в конкурса кандидатът д-р Ваня Господинова Христова е представил списък от общо 11 заглавия, в т.ч. 9 публикации в български и чуждестранни научни издания и научни форуми, 1 студия, 1 монография, 1 учебно пособие. Представени са и документи (във вид на служебни бележки) за допълнителни компетенции, свързани с обявената в конкурса длъжност.

Прави впечатление, че въпреки неголемия брой публикации общият брой страници на книгите и статиите е внушителен – 370 страници, много от които с дребен шрифт. Всички са публикувани или приети за печат в последните две години. И всичко това е свършено веднага след успешно защитена дисертация, паралелно на значителни учебно-административни ангажименти! В същото време д-р Христова е участвала в 6 квалификационни форми и е придобила 6 сертификати за придобита компетентност. Тези факти показват висока академична продуктивност на кандидата в конкурса.

2. Данни за кандида

Д-р Ваня Христова присъства и участва в академичния живот на ВСУ от 2001 г. досега като последователно е била студент, магистрант, докторант, хоноруван асистент и академичен сътрудник. През цялото време тя е давала най-доброто от себе си в съответните университетски длъжности.

3. Обща характеристика на научната продукция на кандидата

Централни теми на научните трудове на д-р В. Христова са „психическо развитие“ и „кризи на развитието“ у човешкия индивид. Двете теми са преплетени в изследванията на автора, защото тя смята, че кризите заемат преходния етап на всеки възрастов период и успешното им решаване води до новообразуване в стабилния етап. Така тя прави кризите необходими съставки на онтогенезата на личността. Докато обикновено този възглед върви заедно с биологически детерминизъм на развитието, д-р Христова приписва необходимостта от кризисност на действието на социокултурни фактори и на процеса на социализацията на индивида. Това е главната идея на нейната монография „Личността в развитие и криза“. Тя разглежда тази идея на фона на предположението, че универсалиите в развитието преобладават над спецификите. В указаната работа авторът прави анализ на седем кризи на детството на фона на съответна социокултурна ситуация, различна за всеки от известните периоди на детството. Успешното преминаване на кризата отключва скрит потенциал, създаващ готовност за нови качествени придобивки на функционална дееспособност у развиващото се дете. В серия от студия, статии и доклади д-р Ваня Христова проследява генезиса, спецификата на кризата на 30-те и кризата на средата на живота, маркиращи обратите на средната зрелост, както и кризата на пенсионирането, формираща стратегия на справяне със стареенето и отключването на оптимално функциониране през късната зрелост (старостта). В тези си изследвания авторът се опира на фактите и феномените от многобройни англоезични текстове. В тях тя намира солидни аргументи за своята концепция. Особено четивно и убедително изложение на идеи за кризисността и нейната диалектика открих в студията за теорията на Д. Левинсън.

Книгата за късната зряла възраст е учебно пособие за студенти, но в него доста страници третира една научна концепция за старостта. Разработени са методики за индивидуален профил на развитие на личността, които са приложими от студенти и предстои да се валидизират. Като цяло изследователските работи на д-р Христова маркират сериозна и перспективна концепция за психологическото развитие в цялостния жизнен цикъл.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

В последните две академични години заедно с колежката д-р Христова споделяхме учебни ангажименти по бакалавърската дисциплина „Психология на развитието на възрастни“ в специалност „Психология“ на ВСУ. Д-р Ваня Христова водеше семинарните занятия и част от лекционния курс. Тя възлагаше индивидуализирани задания на студентите и им приписваше бонуси по обоснован начин. И през тези години за изпитни цели д-р Христова разработваше оценъчни тестове, които са включени частично в учебното пособие за късната зрелост. Установих, че с д-р Ваня Христова лесно се води учебна дейност и че тя има солиден авторитет сред студентите. Според мен д-р Христова има всички качества да бъде титуляр на академични дисциплини по психология на развитието.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

По същество съм съгласен със самооценката на приносите, направена от д-р Ваня Христова, формулирани в 7 точки. Но искам да направя някои уточнения. В първа точка се казва: „системати-

зиращи са концептуалните подходи ...“, а трябва да не се членува „концептуални“, защото иначе се подразбират всички подходи, а реално са само една неголяма част от тях. В точка 5 се говори за „външни симптоми“ на новообразувания, а е редно да се говори за „критерии“, „показатели“, „индикатори“. В точка 7 се упоменава „среща със старостта“. А това, което се има предвид, е сблъсък, предизвикателство, изпитание ... Струва ми се, че главният принос на рецензиращия автор е създаването на една оригинална концепция за целоживотното развитие на човешката психика и поведение, на която е придадена теоретична валидност и предстои да се валидизира емпирично. Има и предложение на автора на методика за съставяне на индивидуален профил на развитие, която може да служи за емпирична проверка на заявената концепция. Така се създава добър фундамент за бъдещи разработки на авторовите идеи, изложени в рецензираните трудове на д-р Христова. Смятам, че приносите на автора са напълно достатъчни за получаването на научното звание „доцент“.

6. Бележки и препоръки

Моето отношение към „психологическото дело“ на д-р Ваня Христова е категорично позитивно. В този контекст ще си позволя няколко стилови предложения към нея. Нека в бъдещите си работи пише с по-малко пиетет пред авторитети и да им дава и критични оценки. Някои ключови термини като „кърмаческа“ възраст, „късна зряла възраст“, „успешно остаряване“, „оптимално функциониране“ си струва да бъдат заменени с по-лесни за разбиране. И да се уточни съдържанието на „етап“, „период“, „фаза“, „възраст“, „стадий“, които тук се употребяват като синоними. Проблемите на изразяването в научното писане са важни, затова си позволявам горните предложения. Също в бъдещи изследвания би следвало авторът да обсъжда и българските приноси към проблематиката на развитието на личността, колкото и скромни да са те.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Рецензиращият автор, д-р Ваня Христова, е демонстрирала впечатляваща академична продуктивност, валидни научни приноси, преподавателски и колегиални качества напълно достатъчни за академичната длъжност „доцент“.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, давам своята **положителна** оценка и **препоръчам** на Научното жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър“ да избере *д-р Ваня Господинова Христова* да заеме академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.2. Психология – Педагогическа и възрастова психология (Психология на развитието).

27 септември 2015 г.

Изготвил становището: проф. д-р Борис Минчев

(ак. дл. н. ст. име фамилия)